

Dagen 31.12.35

Kirken er blitt mere avgjort kristelig.

04-02-051

Den åndelige situasjon ved årsskiftet fra kirkens synspunkt.

Av professor Olaf Moe.

»Dagen« har bedt professor Olaf Moe om å gi en utredning av den åndelige situasjon her i landet fra kirkens synspunkt. I den artikkel vi her har mottatt fremholder professoren hvorledes idealismen og realismen brytes med hverandre i det almindelige åndsliv, hvorledes humanitetstanken må vike for nasjonalismen, hvorledes massen dominerer og staten viser sterkere tilbøieligheter til å ville beherske og ensrette alle samfundslivets områder. Utviklingen synes å gå i retning av at skillet mellom den kristne og ikke-kristne del av samfundet blir sterkere og sterkere. Jo mere kulturen har tatt avstand fra kristendommen, dess mer har kirken måttet ta avstand fra verden.

Kirken er blitt mer avgjort kristelig, det viser sig fremfor alt innen dens teologi, hvor den liberale teologi ikke mer er moderne, og hvor den fra vikende forsvar er gått over til angrep på kulturen gjennom den omfattende vekkelse som for tiden går over kristenheten. Bønnene om landsvekkelse synes å oppfylles, og her synes Oxford-folkene å ha en særlig misjon i ytterste frontlinje i nærkamp med det moderne hedenskap som kirken var på vei til å opgi. Men skal kristendommen vinne frem mot tidens antikristelige kollektivism må de kristne ikke falle fra hverandre i skilte flokker men danne en felles front i den felles kirke.

I.

»Alle merker tyder på at vi lever i en brytningstid av avgjørende betydning for den fremtidige utvikling både på det rent kristelige område og på åndslivets område i »det hele«. Disse ord hvormed »Dagen«s redaksjon opfordrer mig til å uttale mig om den åndelige situasjon nettop nu, er så sanne som de er sagt. La mig begynne med det almindelige åndsliv.

De hovedmotiver som brytes med hinannen er her idealismen og realismen. Idealismen, som tror på ideernes og idealernes makt over virkeligheten, trenges tilbake av realismen som kun tror på tingene,

på realitetene. Vi ser det best i det politiske liv. Hvorfor er parlamentarismen kommet i miskreditt? Ikke bare på grunn av dens mange misligheter, men fordi menneskene mindre enn før tror på talen, d. v. s. på overbevisningens makt. Det politiske liv regner mer og mer kun med diktatur, hvor det ikke er spørsmål om argumenter, men om brutal makt. Sic volo, sic jubeo, stat pro ratione voluntas δ : resonnement avløses av vilkårlig befaling.

Et annet karakteristisk drag i tiden er at humanitetstanken må vike for nationalismen. Det henger igjen sammen med at individet og personligheten ikke lenger aktes som før. Det er massen som domi-

nerer, vi lever i socialismens og kollektivismens tidsalder. Der er noget høist motsigelsesfullt ved dette at samtidig som nasjonernes særpreg er blitt mer og mer utslettet ved en internasjonal felleskultur eller i det minste felles civilisasjon, så strever man av all makt for å avgrense sig mot andre nasjoner, reiser kunstige skillemurer mellom landene ved selvforsyning (autarki) og tollkrig, for ikke å tale om rasehat og vill kapprustning. Hver enkelt nasjon med de store i spissen søker å være sig selv nok og konsoliderer sig ved en nasjonal socialisme. Nasjonal-socialismen er i virkeligheten intet særtysk fenomen, den russiske kom-

munisme og den italienske fascisme er på sett og vis også varianter av den nasjonale socialisme. Her i Norden kjemper vi ennå for internasjonalisme og humanitet. Men kan vi lukke øinene for at også hos oss de motsatte tendenser vinner terreng og trenger liberalisme og individualisme tilbake? Begynner ikke også her staten å vise totalitære tilbøieligheter og å ville beherske og ensrette alle samfundslivets områder, f. eks. opdragelsen, så den frie skole snart synes å bli en saga blott?

Når allikevel Norden ennå er en så fremskutt forkjemper for humanitetens og mellomfolkelighetens idealer, som har så låke kår i Øst-, Mellem- og Syd-Europa, mon da ikke det bl. a. henger sammen med at evangelisk kristendom ennå har en forholdsvis stor makt her i nord? En tenker har engang sagt at menneskelighet uten guddommelighet blev til dyriskhet. Når den brutale makt i den grad som vi nu ser i Europas kulturland har avløst den indre autoritet, sannhetens og rettferdighetens ideale krefter, da beror det for en vesentlig del på det man kaller sækulariseringen. Kulturens prinsipielle verdsliggjørelse, gudløsheten, samfundets avkristning.

Den mest ytterliggående form for samfundets bevisste avkristning og hele livets verdsliggjørelse møter vi i Sovjetsamveldet med det gudløshetspropaganda. Men vi behøver ikke å gå til den marxistiske socialismes land for å finne eksempler på det samme. Den tyske nasjonalsocialisme vil visstnok stå på en positiv kristendoms grunn, men dens kirkepolitikk røber en tydelig tilbøielighet til ikke bare å ville kneble den politiserende katolske kirke,

men også å hemme den evangeliske kirkens bevegelsesfrihet. En lignende tendens til å trenge kirkens innflytelse på det almene samfundsliv tilbake møter vi også i andre land: kristendommen gjøres mer og mer til en spesialitet for et fåtall, og Guds navn banlyses av det almene samfundsliv. Jeg kan huske en tid da også verdslige aviser i redaksjonelle artikler tolket kristentro. — Nu overlater man den ting til de religiøse spesialister, prestene.

Overhodet synes utviklingen å gå i den retning at skillet mellom den kristne og ikke-kristne del av samfundet blir sterkere og sterkere. Er ikke forskjellen mellom »de gode gamle dage« og vår tid den at kristendommen da var mer jevnt utbredt over det hele samfund, også verdslige mennesker hadde en god porsjon kristelig tradisjon i sig, på den annen side var kanskje avgjortheten hos de kristne mindre. Nu derimot da samfundet er blitt så avkristnet, tvinges de enkelte mer til et valg, og de troende blir sig mer bevisst sin motsetning til verden. Så lenge kulturen var mer kristelig var kirken tillike mer kultur-preget. Men jo mer kulturen har tatt avstand fra kristendommen, dess mer har kirken måttet ta avstand fra verden.

II.

Vi kommer dermed til de brytninger som er karakteristiske for det kristelig-kirkelige område idag.

At kirken er blitt mer avgjort kristelig, det viser sig fremfor alt innenfor dens teologi. Hvad var den liberale teologi annet enn et kompromis mellom kristendom og kultur, hvor kulturbevisstheten var den toneangivende? Nu da kirken overhodet har besinnet sig på sin egenart, er den liberale teologi ikke mer moderne. Den teologi som nu har tidens øre, forsåvidt tiden overhodet vil høre på teologene, er den som fremhever kristendommens motsetning til humanismen, fremfor alt den dialektiske teologi. Men det vilde allikevel være forhastet å tro at den liberale teologi dermed er tilintetgjort, eller at det nu ikke lenger er noget å strides om innen kirken. Det er overhodet en villfarelse, at åndelige retninger som virkelig betyr noget, blir tilintetgjort fordi om

andre retninger blir toneangivende. De vedblir å leve både som tradisjon og som tankemåte. Og ser vi på teologiens stilling idag, særlig i Tyskland, opdager vi snart at den liberalteologiske tradisjon og den liberalteologiske tenkemåte har et overordentlig seigt tak innenfor de bibelske disipliner. At den liberale teologi er overvunden er de overbare en halv sannhet også hos oss. Den mest moderne teologi tør være den, som roser sig av å være ortodoks i dogmatikken og liberal eller kritisk i bibelspørsmålene. Det lar sig neppe nekte at den dialektiske teologi i Tyskland og Schweitz har hatt noget av denne dobbelthet, hvormed ikke skal være sagt at den også går igjen hos de norske talsmenn for denne teologi. Menighetsfakultetets teologi har her skapt eller videreført en bedre tradisjon. Men så er også en positiv teologi som Menighetsfakultetets fremdeles nødvendig hos oss, om der skal bli den rette samklang mellom dogmatikk og bibelsyn.

Det mest gledelige ved det omslag som er skjedd i teologien er at denne fra den svakelige forsvarsstilling som liberalismen representerte er gått over til angrep på kulturen, ikke bare i betydning av kulturkritikk, men i betydning av misjon. Nu, det er kanskje ennå ikke trådt så klart frem i selve teologien som i kirken. Jeg tenker på den vekkelse som for tiden går over kristenheten og som påny har levedgjort de kristnes ansvarsfølelse ikke bare overfor menigheten, men overfor verden. Samtidig med avkristningsprosessen, og som en motvekt mot den, har Gud sendt kirken forskjellige vekkelsesbevegelser av en styrke og et omfang som gir oss nytt håp for fremtiden. Kjenner vi vårbesøkelsestid?

Vekkelser kommer og går, kirken står. Men der kan lett bli noget stasjonert ved kirken. Derfor trenger den fra tid til annen vekkelser, som kan få den ild som kanskje holder på å slukne, til å blusse op i høie luer, det skib som blev drevet langsomt frem ved tålmodige rorskarers arbeide til å skyte fart ved at dets seil blev fylt av Andens vind. I mange år er der blitt bedt om en landsvekkelse hos oss. Nu synes disse bønner å oppfylles. Ved siden av vekkelse innenfor selve kirken

II
Fortsætter med ark
Seems to be missing a part

Det moderne „videnskapelige“ menneske er blitt avdekket

Den åndelige situasjon ved årsskiftet fra Oxford-synspunkt.

Av professor Sigmund Mowinckel.

I sin oversikt over den åndelige situasjon ved årsskiftet fra Oxford-synspunkt begynner professor Sigmund Mowinckel med å stille verdens diagnose, — den verdens som hadde opdaget at der ikke fantes nogen Gud og heller ikke nogen synd. Resultatet av denne innstilling er krig, klassekamp m. v. og tusener av nyttesløse forslag og systemer, samt frykt i all edens former. Istedenfor »liv« og »livsfylde« i uhemmet »kompleksfri« utfoldelse er resultatet blitt håpløshet. Alt dette som karakteriserer det »videnskapelige« menneske, er med ett slag blitt avdekket, idet kristendommens budskap og utfordring er fremsatt og blitt en like mektig realitet idag som for 1900 år siden. Det er skjedd gjennom Oxfordbevegelsen. Den er ett med kirken og ingen ny sekt, men kirken selv i bevegelse. Ingen ny organisasjon, men en ny livskvalitet for denne tid. Gud trer igjen frem med sine absolutte krav som en realitet hevet over diskusjoner, snakk og følelser. Kristus trer mennesket imøte med en utfordring som rammer midt i mitt ømme punkt, i mitt problem, min synd og med et tilbud om syndenes forlatelse og nytt liv i Guds kraft, i Kristi ånd. Oxfordbevegelsen har fått tusener av mennesker til å se og erfare at Kristus, Guds kraft, er løsningsen på nettop deres problem.

Det er vel et år siden gruppebevegelsen for alvor tok til å røre på sig her i Norge. — Hva har da skjedd i det året?

Det ligger nær å begynne med å stille tidens diagnose, vår verdens diagnose i store drag.

Diagnostikeren begynner gjerne med å spørre patienten: Hvordan føler De Dem? — La oss gå inn på verdens syn på sig selv. Det kan kort uttrykkes slik: En verden som har opdaget at det finnes ikke nogen Gud og heller ikke nogen synd. Gud og synd er bare urealistiske handlings- og livshemmende overtroiske begreper, opfunnet av de avmektige og livsudyktige. Dermed har verden opdaget sin frihet og sine muligheter; uhemmet av gamle be-

greper, som var utsprunget av angst for det naturlige, av uforstand, av misforstått skyldfølelse, av virkelighetssky trang til å dikte »idealere«, av dumhet og uerfarenhet og av de mektiges trang til å opfinne bussemenn som kunde holde de beherskede i avhengighet — kunde så verden og menneskene utfolde sine iboende muligheter og skride fremad mot frihet, naturlighet, lykkelighet, et ideelt samfund. Merkelig nok trengtes enda en kraftig social og økonomisk revolusjon, og enda var det en hel klasse som måtte utryddes, fordi den bestod av utsugere, eller som måtte dukkes kraftig, fordi den bestod av opagiterte, misfornøiede arbeidssky individer! — hvordan dette rimet med at det ikke eksisterer nogen

synd, var ikke ganske klart. Men slike inkonsekvenser fikk man ta med. — Slik omtrent — forkortet og karrikert — er verdens syn på sin egen situasjon.

Hvordan er så virkeligheten? Dens vesen kan karakteriseres med ordene: videnskabelig relativisme og psykologisme, d. v. s. nednivellering og bortforklaring av alle moralske forpliktelser; hensynsløs egoisme; krass materialisme, både tankemessig og praktisk; hatefull innstilling mot alle som ikke er innenfor en større eller mindre avgrenset sirkel, ofte også mot alle andre; angst for virkeligheten, men også frykt for ikke å få sin del av kransekaken og litt mer; et hikende begjær, som ikke lenger holdes i agé av nogen slags moralske hem-

ninger — for moral er jo gammel- dags og skyldes bare feilaktig inn- prentede forbud og en uvidenska- belig sondring mellom »godt« og »ondt« — eller den er begrenset til den krigsmoral som krever hensyns- løst samhold mellom dem på den ene siden og hensynsløst hat mot dem på den andre, hvad enten det nu dreier sig om nasjonale eller samfundsmessige, klassemessig-øko- nomiske stridsfronter.

Og resultatet av denne innstillin- gen? Vi behøver jo bare å spørre avisene: hvordan ser verden ut idag? Vi hører om krig og om frykt for krig; ikke 20 år etterat »krigen mot krigen« var seierrikt avsluttet, rustes det vanvittigere enn nogensinne. Krigen er igjen proklamert som en livets grunnlov. — Det samme gjelder klassekam- pen; også den er skjerpet; den aner- kjennes de facto og praktiseres også av dem som sier at de bekjemper den. — Vi ser overproduksjon og sult og arbeidsløshet. — Vi ser tu- sener av systemer og reformforslag

som skal løse problemet; det ene prøves etter det annet og viser sig nytteløst. — Den sociale revolusjon er også prøvet, dels fra den ene kanten, dels fra den andre; resul- tatet er så langt fra blitt det klasse- løse og motsetningsfrie samfund, men tvertimot bare at op og ned har skiftet plass, og at motsetnin- gene prøves »utjevnet« derved at de menneskelige bærere av det ene synspunktet utryddes; resultatet: et enda mer flammende hat hos dem som trykkes ned, et hat som kumuleres til det i sin tur sprenger demningen og lager en ny social re- volusjon.

Hvad kjennetegner så tidens sje- lelige ansikt? — Frykt i alle dens former. — Mistillit. — Hat. — En aldri hvilende uro. Fascismen er frelsen! — Nazismen er frelsen! — Marxismen er frelsen! — Psyko- analysen er frelsen! — En søken ef- ter nye reformer, nye systemer, nye -ismer, som kanskje kan holde illu- sjonen oppe. — En hiken etter nye sensasjoner; et brudd med alle hemninger, for å komme frem til liv og fylde. — Og så oplever man at den sensualistiske hemningsløshe- ten bare skaper tomhet, ny util- fredsstillelse, nye kompleksser, ny angst. — Og så virkelighetsflukt — det er det som ligger bakom den dyrkelse av primitiviteten og vill- marksromantikken og »mannfolk- aktigheten« som idag behersker sto- re deler av litteraturen.

»Liv« og »livsfylde« i uhemmet og »kompleksfri« utfoldelse, til gagn både for den enkelte og helheten, har man lovt. — Resultatet er blitt håpløshet, skjult, tildels ikke be- visst, men likefullt virkelig.

Hvad har så skjedd hos oss på dette ene året?

Det har ganske enkelt skjedd det at denne angsten, uroen, splittethe- ten, ulykkeligheten, formålsløshe-

ten, retningsløsheten, selvoptatthe- ten, nytelsessyken, sensualismen, hatefullheten, mistilliten, hvileløsh- eten, håpløsheten, som karakteri- serer det moderne »videnskabelige« menneske, men som det selvsagt har søkt å gjemme så godt som mul- lig for sig selv og andre — den er så å si med ett slag blitt avdek- ket, så tusener av mennesker har sett at det var dette som egentlig hersket over deres liv.

Hvordan har de opdaget det? Ganske enkelt derved at de har fått se at kristendommens budskap er en like ny og like mektig reali- tet idag som for 1900 år siden. Det har plutselig vist sig at det fra re- ligionens overtro frigjorte videnska- belige menneske trengte religion. Og ikke bare en slik selvlaget surro- gatreligion som guddommeliggjørel- sen av »det beste«, »det guddomme- lige«, »det mystiske«, »det fremad- og opadhikende«, i »menneskets eget indre«; men en åpenbaret re- ligion, et absolutt og autoritetskre- vende budskap om en virkelighet av en helt annen art, en virkelighet som bryter inn i denne verden og

IV
gir den en annen retning, og som likevel er så håndgripelig virkelig, at det enkleste menneske kan kom- me i forbindelse med den og la den bestemme over sitt liv og gi også det en ny retning.

Det er to veldige realiteter tiden igjen har fått øie på. Det er Gud og synden. Og begge deler som virkelige konkrete realiteter: den Gud som trer oss i møte i Kristus — Guds evige »Ord« som lot sig føde og blev kjød for oss, levde for oss, døde for oss og opstod for oss — og min konkrete synd, som er én av de mange faktorer i det samlede produkt: verdens synd, som er årsa- ken til all verdens skjulte og åpen- bare, bevisste og ubevisste nød.

Kristendommens budskap og ut- fordring har så å si plutselig slått ned i menneskene igjen og manife- stert sig som virkelig. Og dette har skjedd gjennom Oxford-bevegelsen.

Hvordan er det mulig? Har det ikke vært kristne i verden før nu, før Oxford-bevegelsen kom?

Jo, selvsagt. Det har det alltid vært.

Men vi må venne oss en gang for alle av med å mene at den åndelige livslinjen er trukket etter en linjal. Og så må vi venne oss til å tro på Den hellige Ånd. Og om Ånden he- ter det at den blåser hvor den vil. Og vi kan føie til: når den vil.

Og nu blåser den.

Og her høver det å si nogen ord

om hvad Oxford-bevegelsen er og vil være.

Jeg legger trykket på ordets annet ledd: *bevegelsen, rørslen*. Og de- finerer slik: Oxfordbevegelsen er *kirken selv i bevegelse*. Eller: beve- gelsen som går gjennom kirken. — Kirken, den »ene hellige alminde- lige kirke«, »de helliges samfund«. I praktisk sprogbruk kan vi altså med samme mening si: kristendom- men i bevegelse. Kristendommen som det den efter sitt vesen er: no- get dynamisk, ikke noget statisk. Altså: en bevegelse som går tvers gjennom alle de ytre bestående kir- kesamfund uten å ense disses utvor- tes grenser. Kirken, den ene, er nemlig noget annet enn de bestå- ende synlige kirkeorganisasjoner.

Nu har det igjen behaget Guds Ånd å blåse hen over kirkens hav. Og når vinden blåser opstår det strømmer i havet. Kirkens hav er også kommet i bevegelse. Oxford-

ford setter neste ark

V
bevegelsen vil intet annet være og er intet annet enn det strømdraget som *nu* går i kirkenes hav. Selve den friske strømmen i havet.

Når havets strømmer, er i bevegelse, så kan vi ikke skille og si: *der* er havet og *her* er bevegelsen. Vi kan ikke ta noen slags magisk kjempekniv og skjære ut og om-circle et stykke av det strømmende hav eller den strømmende elv og si: *her* er strømmen. Strømmen er ikke uten havet selv, og havet eller elven er ikke uten strømmen, uten i bevegelse.

Så kan man heller ikke si: *her* er kirken og *der* er Oxfordbevegelsen. De er ett. Oxfordbevegelsen er ingen ny sekt, ingen ny organisasjon. Den er en *ny livskvalitet*. »Ny«, ikke fordi den ikke har vært der før, men fordi den er ny for mig og for dig og for denne tid.

Men alle de andre vekkelser og bevegelsene og strømmene, teller ikke de? — Jo visst; men *nu i denne tid* har det behaget Gud å sette kirken i bevegelse gjennom Oxfordbevegelsen, å la sin And blåse på havet gjennom den. Den er den bevegelsen som *denne tiden* skulde ha, fordi Gud så at tiden trengte den.

Så blir spørsmålet til de kristne: vil vi bli med i strømmen, eller vil vi svive rundt i bakevjen? Vil vi tenke og leve organisk i den nye livskvalitet, eller vil vi fortsette å tenke og leve i organisasjoner? Vil vi bli brukt som redskaper for Guds verk, eller vil vi stille oss utenfor og fortape oss i negativ kritikk av de menneskelige ufullkommenheter hos dem som er med?

Det kunde skrives lange studier over *hvad* det er som har gjort at Oxfordbevegelsen har slått ned i tiden og gitt menneskene en ny forståelse av at kristendommen er virkelig. Men det kan vel altsammen samles i dette ene: den har lært menneskene å ta det konkret og praktisk og likefrem. Den har skåret tvers igjennom all apologetikk, alle forsøk på å *overbevise* menneskene frem til kristendom gjennom diskusjon og argumenter og sannsynlighetsbeviser, eller på å overtale dem gjennom følelsesstorm eller

ved å appellere til deres dødsfrykt eller egoistiske eksistensbehov. Istedet har almindelige fornuftige og nøkterne mennesker stått frem og fortalt i et almindelig menneskesprog om håndgripelige erfaringer og pekt på hvordan veien kunde finnes. Mennesker har selv funnet Gud gjennom å se sin synd og ta chansen på å overgi sig til Gud på nåde og unåde. Gud trer igjen frem med sine absolutte krav, som en realitet hevet over diskusjoner og snakk og følelser. Kristus trer mennesket imøte med en utfordring som slår alle andre av marken og rammer midt i blinken: i mitt ømme punkt, i mitt problem, i min synd, og med et tilbud som ingen annen forestilling om liv og livsfylde når op imot: syndenes forlatelse og nytt liv i Guds kraft, i Kristi ånd. — Og så viser det sig at menneskene i virkeligheten er blitt trette til døden av relativismens avskaffelse av alle verdier og psykologismens bortforklaring av alle kjensgjerninger, trette av å gjøre sin egen vilje og få sine lyster tilfredsstillt på alle punkter, trette av ikke å nekte sig noget, og strekker sig efter det som er absolutt og virkelig og som stiller de høieste krav og tilbyr den høieste gave. Det som kan samle, gi midtpunkt og harmoni i all splittelsen, gi liv og livsfylde, fordi det gjør individet til en personlighet og setter den inn i en høiere helhet.

Fordi Oxfordbevegelsen har erkjent Guds totalitetskrav og totalitetstilbud som noget håndgripelig for *disse* mennesker, *idag*, i *denne* verden, i *denne* aktuelle nød, fordi almindelige mennesker har kunnet og villet ganske enkelt håndgripelig fortelle om *sin* synd og *sine* vanskeligheter og om hvordan Gud hjalp *dem*, da de så virkeligheten og sig selv i øinene og overgav sig til ham — *derfor* er den blitt budskapet til *denne* tid.

I samme øieblikk som menneskene får se Gud som en som både krever det hele og gir det hele, så skjønner de at han er virkelig: Merkverdig, men sant!

Og det som har hendt i Norge i løpet av dette året, er ganske enkelt at en mengde mennesker har *sett* håndgripelige beviser på Guds kraft. De har først sett det hos andre, som hensynsløst avsløret sig selv for å vidne om Guds gjerning; og da de tok viljen sammen, opgav sin motstand, vågde spranget, så skjedde det også noget med dem selv: Ting hendte! Virkelig! Underet blev virkelighet. Gud skapte oss nye, og gav seier i vårt liv, seier i våre moralske problemer og vanskeligheter, seier over våre konkrete synder, og gav vårt liv et nytt centrum, et nytt innhold, et nytt mål.

Det virkelige spørsmål for de fleste av oss almindelige mennesker — det spørsmål som vi imidlertid oftest vokter oss vel for å uttale i andres påhør — det er dette: finnes det en løsning på *mitt* problem, på *min* nød? Og disse våre hverdagsproblemer er oftest i sannhet av en høist hverdagslig og banal art. De er oftest ikke av intellektuell, men likefrem av moralsk art. Det dreier sig om slike ting som dette: er det utvei ut av den last som jeg ligger under for og de vanskeligheter den har ført mig op i? Eller den særlige karakteregenskap som hemmer mig på alle veier, f. eks. hissighet, mindreverdighet, irritabilitet o.s.v.? Er det en virkelig løsning på det problem som f. eks. mitt ulykkelige ekteskap er? En *virkelig* løsning! For den lette »løsning« som vi moderne mennesker har laget: å løpe fra det hele, den løser ikke problemet, den skaper bare straks 2 nye problemer — eller 5.

Tenkende og ansvarsbevisste mennesker spør også videre: finnes det overhodet nogen løsning på den flokken som verden står op i nu? På alle de »kriser« av hvad art tenkes kan, som vi nu i en årrekke har levet midt op i? Alle de forskjellige sociale og politiske »patenter« har slått feil; hvad da? — For mange av oss var det sikkert så at vi ikke lenger hadde nogen tro på nogen systemer og patenter. De eksperimenter som er satt igang av sorte eller røde eller brune diktaturtroende, skulde ikke virke tillukkende!

Oxfordbevegelsen har fått tusener av mennesker til å se og erfare at Kristus, Guds kraft, er løsningen på nettop deres problem. De har sett at de som hadde overgitt sitt liv til Gud, hadde noget de selv manglet, et liv som de mer eller mindre åpent misundte dem. Og da de tok skrittet, fikk de selv del i det — for nogen plutselig; for andre langsommere, men sikkert for alle dem som var villige til å la Gud lede sig.

Innvendig oppløste ekteskaper er blitt knyttet sammen igjen i et nytt forhold mellom ektefellene. Hjem er blitt gjenreist. Folk som lå under for drukkenskap og lignende laster, er blitt frigjort. Den hvis liv var kaos på grunn av uovervunne seksuelle vanskeligheter, har fått styring på sitt liv. Folk hvis åndelige centrum var i oppløsning på grunn av de herjende virkninger av psykoanalytisk behandling og »moral«, er igjen blitt mennesker. Hat og fiendska-

per som forgiftet et sinn, er bragt ut av verden. Uærlighet er blitt lagt bort og gjort godt igjen. Asociale egoister og jegdyrkere har sett et nytt liv i gudedet offervillighet. Et nytt og usentimentalt fellesskap i Kristus er skapt mellom folk av alle aldre, stender, virksomheter, klasser, nasjoner og raser.

Og dermed begynner vi å øine løsningen av de felles vanskeligheter som nasjonalisme, klassehat, økonomiske kriser o.s.v skaper. Almindelige fornuftige mennesker er igjen begynt å tro, å være helt overbevist om, at Kristi budskap også er løsningen på de sociale spørsmål, på spørsmålet om forholdet mellom klasser, land og folk. — Ingen løsning av slike spørsmål er mulig uten at man tror på muligheten. Ingen av dem som nu stiller med dem etter de gamle linjene, har lenger nogen tro på disse. Nu kommer det nogen som tror og vet at de kan løses, hvis man tar fatt på dem i Kristi ånd og under Guds ledelse. Og som også har begynt, nemlig på den eneste mulige måten: ved å begynne med sig selv, og som gjennom sitt vidnesbyrd og sitt eksempel er villige til å få andre til å begynne med sig selv.

Vi har all grunn til å være takknemlige for det som er nådd i dette året, enda vi alle vet at det kunde vårt nådd meget mer, om vi bare hadde vært mer overgitt til Gud, mer lydige og villige.

Det det gjelder om for kirken idag, det er å se at dette er dens arbeid, dens liv som her gjøres og leves, og som må gjøres og leves. Slik at ingen gamle former, ingen makelig tradisjonsbundethet, ingen embedsegolsme og organisasjonsegolsme, ingen fordom og treg institusjonalisme får hindre Guds verk.

Det gjelder om at hver enkelt av oss ser vårt ansvar og er villige til å ta det på oss.

Sigmund Mowinckel.

VI

MITT LIV.

AV TRYGVE LUDVIGSEN JR.

Der er to måter man kan gå frem på når man vil fremstille de begivenheter som sterkest har preget året som gikk. Man kan stille sig utenfor det hele og prøve å gi en objektiv vurdering av det som er skjedd. Eller man kan skildre begivenhetene sett innenfra, idet man går ut fra sine personlige opplevelser. Denne rent subjektive måte å se tingene på vil jeg benytte i denne oversikt, idet jeg da ikke tilsikter å lage nogen oversikt for oversiktens egen skyld, men for om mulig å gi en personlig veiledende orientering for noen av dem som nu 1. januar starter på et nytt år.

Da jeg tok fatt på det nye år 1935, var den nær sagt utrolige ting skjedd at Gud var blitt en levende realitet for mig. Ja, jeg hadde til og med overgitt mitt liv i Hans hender og besluttet mig til å søke realisert hans vilje.

Jeg hadde nok visst eller anet at der måtte eksistere en Gud. Det hadde også hendt at jeg i påsken og julen gikk i kirken. I grunnen så følte jeg mig alltid vel der, det gjorde godt å være der. Men jeg husker aldri at det som blev sagt nogen gang talte til mig personlig. Selve

ordene var fremmede for min egen sprogbruk og innholdet hadde aldri nogen forbindelse med mine daglige og aktuelle problemer. Derfor gikk det mig forbi. Denne uvirkelige følelse av Gud medførte også at jeg hadde svært vanskelig for å nevne hans navn. Jeg var simpelthen flau og forlegen hver gang det skjedde og mente det ikke hørte til god tone å bringe den slags »pinlige« temaer på bane.

Det falt mig aldri inn at jeg selv kanskje hadde nogen skyld i dette, inntil jeg traff Oxfordbevegelsen. Her møtte jeg plutselig noen mennesker som ikke var engstelig for å tale om Gud. Tvertimot var de mere glad og frimodig enn jeg noensinne hadde vært og der strålte en

lykke og fred ut fra dem som jeg ikke tidligere hadde møtt. Dette måtte jeg ha del i. At det var en ny og moderne form for kristendom var jeg ikke i tvil om. Jeg har siden erfaret at den var både gammel og ekte.

Disse korsfarere fortalte at Gud hadde gitt dem seier i deres eget liv over konkrete synder. Gammelt nag var borte — uvennskap forvandlet til vennskap og familiestridd til familielykke. Takket være bønn og overgivelse hadde de fått Guds kraft med en uanet styrke inn i sitt liv. De var blitt tillitsfulle og frimodige med en ubendig trang til å hjelpe andre. Frisk, sportsglad ungdom stod sammen med gråne kvinner og menn. Alle hadde ett mål og ett ønske: Å få fortelle andre om det Gud hadde utrettet for dem, for at andre kunde få del i det samme liv. Jeg møtte en kristendom som ikke følet sig etter omstendighetene og gav etter for nasjonale, lokale eller personlige særinteresser. Det var en kristendom med en personlig utfordring og med en appell til det dybeste og beste i mig. For første gang kom kristendommen med ut-

fordring til mig personlig. Det var til mig den talte. Og fordi jeg ikke hadde møtt nogen større krav og heller ikke så muligheten av at nogen større krav kunde finnes, tok jeg imot utfordringen. Jeg besluttet mig til å søke å leve mitt liv etter Guds vilje. Og jeg oplevet at forvandlingen av mitt liv begynte — en forvandling som senere har pågått hver eneste dag. Gud som jeg bare hadde anet, var blitt virksom i mitt eget liv. Jeg følte at Gud var mig nær i min hverdag og alltid tilstede når jeg trengte ham for å kunne gjøre hans vilje. Jeg merket Guds Ånd og kjærlighet. Min samvittighet var blitt skjerpet — min tale blev momentant rensset for urene ord. Og jeg opdaget at jeg kunde være mig selv overalt og ikke som før ta farve etter omgivelsene. Jeg var ikke lenger 8 eller 10 forskjellige utgaver av mig selv.

Jeg var mig selv, men i ny skikkelse. Og hvad opdaget jeg ikke nu. Urett og uforstand som jeg mente var begått mot mig blev ryddet ut av mitt sinn fordi jeg innså min egen skyld. Mennesker som jeg før ikke hadde kunnet fordra og helst hadde undgått, gikk jeg imøte påny for å la alt bli nytt. Gud tok mange av mine konkrete synder fra mig da jeg overgav mitt liv til ham.

Bibelen som hittil hadde vært en lukket bok for mig, blev min kjæreste lesning. Kristus som jeg erindret vakt fra min barnelærdom, kom mig levende og sterk imøte. Etterhvert forstod jeg mere og mere av hans tale og innså hvor aktuelt det var også for mig.

At livet kunde være så rikt og spennende som det jeg har oplevet i året som gikk, hadde jeg aldri drømt

om. Mine begreper om hvad det er verd å leve for og hvad jeg har størst glede av er snudd fullstendig på hode. Mens en »hyggelig stund« før var ensbetydende med at jeg hadde det moro — at jeg slapp å tenke på andre enn mig selv, er min største glede nu å få anledning til å hjelpe andre frem til det liv jeg selv har fått del i. Og etter hvert som Gud og Kristus fikk større og større plass i mitt hjerte, lærte jeg hvad næstekjærlighet betyr. Det var som om ingen var mig likegyldig lenger. Jeg følte at jeg holdt av alle, og at deres glede var min glede, og deres sorg min sorg. Den nød jeg så omkring mig talte til mig med en annen styrke enn før. Jeg følte at ansvaret også var mitt, et ansvar som jeg ikke kunde løpe fra. For første gang oplevet jeg intenst hvad det vil si å være solidarisk med sine medmennesker i liv og ikke bare i ord og tanke. Og jeg så hvordan synet på det materielle, på arbeid, forretning, formue, må forandres før den sanne solidaritet kan bli til virkelighet. Arbeidsgevinsten må tape sin dominerende førsteplass i menneskenes sinn.

Først nu når jeg begynner å få makten over mitt egoistiske jeg, kan

jeg sette mig inn i de dårligststil-
des forhold. Det er som om store sky-
lapper er tatt bort fra mine øine. Og
fordi jeg forstår dem holder jeg av
dem, og fordi jeg holder av dem for-
står jeg dem. Fordi jeg i Gud har
møtt målet og hensikten med mitt
liv, ser jeg nu hvor urettferdig der er
disponert over gods overfor dem
som hadde lite eller intet. Der vil bli
en åndelig revolusjon den dag tan-
ken på vår egen materielle rikdom
ikke lenger behersker vårt liv. Den
dag vil også skrankene mellom klas-
sene falle. Klassekamp er bare ten-
kelig der hvor mammon er Gud. Jeg
ser derfor frem til den dag da det
solidariske samfund opstår, fordi
menneskene *lar sig inspirere av
Gud.

Likesom jeg har fått svar på de
sociale motsetninger, har jeg også
fått forandret mitt syn på politik-
ken og partistriden. Fra å være en
uforsonlig forkjemper for ett syn,
i bitter strid med andre, er jeg gjen-
nem den kjærlighet som Gud har
latt mig få del i ute av stand til en-
sidig å bekjempe lenger. Tidligere
var det en sann lyst å ta fatt på an-
dre, fordi jeg alltid vendte mine
krav utover. At jeg selv fylte de
krav og de ideer jeg kjempet for tok
jeg som en selvfølge. Men Gud vi-
ste mig at jeg selv slo av på nokså
mange krav og stadig gjorde ting
som jeg hos andre fordømte. Jeg
opdaget at jeg ikke hadde levet den
lære og de ideer jeg kjempet for, for-
di jeg hadde manglet den kraft og
ånd som skulde gjøre ideene til liv.
Derfor hadde jeg ubevisst rettet kra-
vene til andre og glemt mig selv.
Det kostet minst. Men Kristus lærte
meg å begynne med mig selv.

Jeg har ikke gitt avkall på mine
ideer, men den gamle brodd mot an-
dre er borte fordi jeg har opplevet at
en virkelig forsoning av motsetnin-
ger ikke er mulig uten sann kristen-
dom som grunnlag. Først den dag
alle politiske retninger har som
motto: Med Gud — for hverandre —
kan et virkelig folkefelleskap op-
stå.

Hvor har ikke mange, mange an-
dre ting i mitt liv undergått en for-
vandling i dette år. Før kunde jeg
fryde mig over alle retninger f. eks.
innen diktningen, bare det hadde en
litterær egenverdi og var iklædt en
plettfri sprogdrakt. Den idé, det
emne som blev skildret var av un-
derordnet betydning hvis bare frem-
stillingen var teknisk uklanderlig.
Det falt mig aldri inn at en åndelig
vurdering måtte gå foran den ytre,
tekniske. Jeg hadde ikke evnet det
heller, for jeg manglet den ånd som
skulde gjøre det mulig, den ånd Gud
alene gir. Nu så jeg at all kunst op-
fyller sin misjon i det øieblikk den
ser det guddommelige i den. Først
da løfter den mennesket mot Gud —
den sanne kunsts egentlige formål.
Den kunst som bys oss idag er næ-
sten uten undtagelse løsrevet fra
gudsbegrepet. Istedet henter man
sine ideer og motiver, sin kraft fra
sig selv og sitt eget bevissthetsliv.
Derfor blir næsten all kunst rotløs
— jaget i sin stemning — dyster i
sine farver og skildringer — pessi-
mistisk i sine slutninger. Livslede
og mismot. Det må bli slik — for
slik blir menneskesjelen uten for-
bindelse med Gud. Og all kunst er
en skildring av ens egne sjelelige op-
levelser. Enhver kunstner gir av sig
selv i det han skaper. Men når
kunsten ikke lenger er en gave fra
Gud, kan den utøves av alle og en-
hver. Det blir da bare forskjell i
den tekniske dyktighet. Det er det-
te som skjer idag, særlig i diktning-
en. Alle føler plutselig at de må
skrive — stille sin egen skrøpelig-
het og sjelenød til skue. Det er som de
roper at slik er vi, kan ingen hjelpe
oss? Og flere og flere slutter sig til.
Kunsten er blitt et redusert hånd-
verk som bare fordrer et visst mini-
mum av skriveferdighet. Hvis dette
erkjennes av en verden som hadde
glemt Gud, vil det innvarsle en kun-
stens gullalder.

Til slutt må jeg nevne det som
kanskje alle mine inntrykk i dette år
munner ut i: det kristne fellesskap
— »de helliges samfund«. Slik som
jeg nu ser det tror jeg det riktige er
å kalle det »syndernes samfund«. Det
er forvandlede kristne menne-
sker som er kommet sammen i en
felles trang etter å søke og å gi er-
faring og hjelp til å leve etter Guds
vilje. Det som førte mig frem til
Gud var syndserkjennelse. Da jeg
for første gang i mitt liv så mine eg-

ne konkrete synder rett i øinene, føl-
te jeg trangten etter Gud. Det som
skaper det hellige samfund er at
hver og en har levende hos sig tran-
gen etter en daglig overgivelse til
Gud. At en stadig trenger Guds til-
givelse — fordi én er en synder.
Gjennem den levende syndserkjen-
nelse åpner vi oss for Guds Ånd og
får kraft til å vokse i vårt kristenliv.
I det hellige samfund vil derfor alt
samles i det å rydde bort alt som
skiller mig selv og andre fra Gud.
For at dette kan bli mulig må hver
enkelt komme de andre imøte i ab-
solutt tillit og kjærlighet. Ingen for-
dommer, ingen sociale skranker må
telle her. Her står man en for alle
og alle for en i brennende næste-
kjærlighet. Oplevelsen av dette krist-
ne fellesskap har gitt mig tro og for-
vissning om at levende og erobrende
kristendom er den største revolusjo-
nære kraft som er gitt menneskene.

Det har ikke bare vært nogen dans
på roser i det år som gikk. Jeg har
vært både høit oppe og langt nede.
Jeg har hatt mange seire, men også
mange bitre nederlag. Men seirene
skal bli flere og nederlagene færre
i den kraft som tilgivelsen i Jesus
Kristus gir. Kristendom er stadig
kamp. Men ett vet jeg: — Jeg har
for første gang følt hvad det vil si
å leve.

*

Jeg har skildret et almindelig
menneskes kristne forvandling og
hvad det medførte. Men den sam-
me forvandling er skjedd hos man-
ge, mange andre. Tusener som had-
de levet et meningsløst liv uten Gud,
fant frem til Ham.

1935 var et kristent gjennom-
bruddsår.

VII